

Justyna Mieszka

ORCID: 0000-0002-2890-3047

Uniwersytet Wrocławski

<https://doi.org/10.19195/1733-5779.43.10>

Prawna regulacja sektora kryptowalut na poziomie unijnym w aspekcie rozporządzenia MiCA

JEL classification: K22, K24

Słowa kluczowe: kryptoaktywa, kryptowaluty, finanse cyfrowe, rozporządzenie MiCA

Keywords: crypto-assets, cryptocurrencies, digital finance, MiCA regulation

Abstrakt: Intensywnemu rozwojowi nowego sektora rynku finansowego: rynku kryptoaktywów towarzyszy brak spójnej regulacji w jego zakresie. Unia Europejska zdecydowała się na podjęcie działań służących zapewnieniu ochrony prawnej w obszarze kryptoaktywów. Przedmiotem niniejszego artykułu jest omówienie istoty, składającego się na pakiet regulacji dotyczących finansów publicznych podjęty przez Komisję Europejską, wniosku rozporządzenia w sprawie rynków kryptoaktywów (dalej: rozporządzenie MiCA¹ — ang. *Markets in Crypto-Assets Regulation*). Celami wprowadzenia ram prawnych są przygotowanie na nadchodzącą rewolucję cyfrową oraz zbudowanie gospodarki przystosowanej do rozwijających się technologii. W artykule poruszone zostaną najważniejsze zagadnienia dotyczące rozporządzenia MiCA.

Legal regulation of the cryptocurrency sector at the EU level in terms of the MiCA regulation

Abstract: The intensive development of a new sector of the financial market — the crypto-assets market — is accompanied by a lack of coherent regulation in this area. The European Union has decided to take action to ensure legal protection of cryptoassets. The goal of this article is to discuss the essence of the proposal for a regulation on crypto-assets markets, hereinafter referred to as the MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation), which is part of the public finance regulation package adopted by the European Commission. The purpose of introducing the legal framework is to prepare for the upcoming digital revolution and to build an economy adapted to developing technologies. The article will discuss the most important issues regarding the MiCA regulation.

¹ Zob. Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rynków kryptoaktywów i zmieniającego dyrektywę (UE) 2019/1937, COM/2020/593 final.

Wprowadzenie

Od wielu lat można zauważyć tendencję, że technologia prowadzi do zmiany wielu, żeby nie powiedzieć wszystkich, aspektów naszego życia. Obecnie wszystko podlega cyfryzacji. Komisja Europejska stoi na stanowisku, że proces ten stanowi przyszłość sektora finansowego Unii Europejskiej. Zwiększa się dzięki temu zakres różnorodnych możliwości, ale zarazem powoduje to pewne zagrożenia. Owocem prężnego postępu w obszarze technologii cyfrowych są między innymi kryptowaluty². Ich pojawienie się można uznać za początek nowej ery, bowiem nowe metody technologiczne wpłynęły na zmianę spojrzenia na funkcjonowanie systemu finansowego³. Uzasadniony wydaje się pogląd W. Srokosza, że systemy kryptowalut jawią się jako największa innowacja we wczesnych latach XXI wieku⁴. Komisja Europejska, idąc z duchem rozwoju nowych technologii, postanowiła objąć ramami regulacyjnymi kryptoaktywa, emitentów kryptoaktywów i dostawców usług kryptoaktywowych. Na tę chwilę emitenci kryptoaktywów oraz dostawcy usług w ich zakresie nie są w stanie całkowicie wykorzystać ich potencjału oraz zalet z nich wynikających z uwagi na niepewność prawa oraz brak spójnych regulacji i nadzoru. W Unii Europejskiej w ramach jednolitego rynku⁵ od 2020 roku trwają intensywne prace nad pakietem regulacji dotyczących finansów cyfrowych, który ostatecznie został przedstawiony do wiadomości publicznej 24 września 2020 roku. Pakiet, oprócz wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie rynków kryptoaktywów (ang. *Markets in Crypto-assets*, MiCA), składa się z wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru (ang. *Distributed Ledger Technology*, DLT)⁶, wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie operacyjnej odporności cyfrowej⁷ oraz wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie wy-

² M. Strzelbicki, *Kryptowaluty jako przedmiot działalności gospodarczej — wybrane uwagi*, [w:] *Państwo a przedsiębiorca — aktualne wyzwania*, red. A. Borkowski, W. Małecki, Wrocław 2020, s. 401.

³ A. Piotrowska, *Bitcoin a definicja i funkcje pieniądza*, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia*” 48, 2014, nr 3, s. 275.

⁴ W. Srokosz, *Publicznoprawne ograniczenia kryptowalut*, [w:] *Jednostka wobec działań administracji publicznej*, red. E. Ura, E. Feret, S. Pieprzny, Rzeszów 2016, s. 602.

⁵ Szerzej między innymi A. Cieśliński, *Konstrukcja prawna swobód rynku wewnętrznego Unii Europejskiej*, Warszawa 2013, s. 15 n.; C. Barnard, *The substantive law of the EU: the four freedoms*, New York 2010, s. 9–13.

⁶ Zob. Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru, COM(2020) 594 final, obecnie uchwalone Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/858 z dnia 30 maja 2022 roku w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru, a także zmiany rozporządzeń (UE) nr 600/2014 i (UE) nr 909/2014 oraz dyrektywy 2014/65/UE, Dz.Urz. UE L Nr 151 z 2022 r., s. 1.

⁷ Zob. Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie operacyjnej odporności cyfrowej sektora finansowego i zmieniającego rozporządzenia (WE) nr 1060/2009, (UE) nr 648/2012, (UE) nr 600/2014 oraz (UE) nr 909/2014, COM(2020) 595 final.

jaśnienia lub zmiany niektórych powiązanych przepisów w zakresie unijnych usług finansowych⁸. Rozporządzenie MiCA wskazuje przede wszystkim wymogi dotyczące emisji kryptoaktywów i dopuszczania ich do obrotu oraz zasady udzielania zezwoleń dostawcom usług w zakresie kryptoaktywów, emitentom tokenów powiązanych z aktywami i emitentom tokenów będących pieniądzem elektronicznym, a także sprawowania nad nimi nadzoru. Regulacja ta, zgodnie z komunikatem Komisji⁹, inicjuje nową strategię Unii Europejskiej w obszarze tak zwanych finansów cyfrowych.

W czerwcu 2022 roku Prezydencja Rady Unii Europejskiej i Parlament Europejski osiągnęły wstępne porozumienie dotyczące projektu rozporządzenia¹⁰. Zanim rozporządzenie zostanie przyjęte, to z uwagi na unijną procedurę, wstępne porozumienie musi zostać zatwierdzone przez Radę Unii Europejskiej oraz Parlament Europejski. Rozporządzenie MiCA zacznie być stosowane w ciągu 18 miesięcy od wejścia w życie, co nastąpi w terminie 20 dni po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Uzasadnieniem dla podjęcia rozważań są istotność dokonywanych zmian w obszarze finansów cyfrowych na płaszczyźnie Unii Europejskiej oraz ich niezbędność w świetle rozwijającego się świata. Przy podejmowaniu badań nad zjawiskiem należy zwrócić uwagę na jego dynamiczny charakter oraz związane z tym pojawianie się nowych możliwości i rozwiązań technologicznych. Przedmiotem opracowania jest przybliżenie czytelnikowi projektowanych przez Unię Europejską nowych regulacji w zakresie finansów cyfrowych, przyczyn konieczności wprowadzenia tych regulacji oraz uzasadnienie konieczności ich istnienia, ze szczególnym uwzględnieniem stale zmieniającego się obszaru technologicznego. Analizie poddano kolejno: przyczyny powstania regulacji, *ratio legis* omawianych zmian prawnych (w aspekcie pewności prawa, wspierania innowacyjności, ochrony konsumentów, zapewnienia stabilności finansowej) oraz definicje kryptoaktywów i waluty wirtualnej w prawie Unii Europejskiej. Zakres przedmiotowy artykułu dopełniają niezbędne ustalenia w obszarze definicji normatywnych: token płatniczy jako kryptoaktywo, kryptoaktywo a pieniądz elektroniczny oraz kryptoaktywa a monopol banków centralnych na emisję pieniądza. Celami niniejszego artykułu są systematyzacja pojęć, ze szczególnym uwzględnieniem definicji normatywnych, oraz ocena aktualnego stanu prawnego i możliwej przyszłości regulacji prawnych w obszarze kryptowalut.

⁸ Zob. Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywy 2006/43/WE, 2009/65/WE, 2009/138/WE, 2011/61/UE, 2013/36/UE, 2014/65/UE, (UE) 2015/2366 i (UE) 2016/2341, r. COM(2020) 596 final.

⁹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 23 września 2020 roku w sprawie strategii dla UE w zakresie finansów publicznych, COM(2020) 591.

¹⁰ Digital finance: agreement reached on European crypto-assets regulation (MiCA), <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/30/digital-finance-agreement-reached-on-european-crypto-assets-regulation-mica/> (dostęp: 18.12.2022).

Przyjęta metoda badawcza opiera się przede wszystkim na analizie nowo powstałej regulacji prawnej na poziomie Unii Europejskiej, a także opracowań i opinii doktryny dotyczących wskazanego tematu.

1. Przyczyny powstania regulacji

Zastanawiając się nad genezą uregulowań, na początek warto przytoczyć słowa A. Šircelja, ministra finansów Słowenii: „Finanse cyfrowe stają się coraz ważniejszą częścią krajobrazu gospodarczego Europy. Niezbędne jest stworzenie stymulującego środowiska dla innowacyjnych przedsiębiorstw przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka dla inwestorów i konsumentów”¹¹. Pakiet dotyczący finansów cyfrowych wspiera możliwości korzystania z potencjału finansów przybierających cyfrową formę, podkreślając ich innowacyjność oraz konkurencyjność. Co warto podkreślić, ustawodawca stara się przy tym ograniczyć ryzyko związane z ich używaniem. Unia Europejska dąży tym samym do technologicznego rozwoju Starego Kontynentu, dostosowania go do postępującej ery cyfrowej oraz zorganizowania gospodarki jako gotowej na jej skutki. Komisja w komunikacie¹² wskazuje, że celami nowych uregulowań unijnych są przygotowanie Unii na rewolucję związaną z finansami cyfrowymi oraz ułatwienie konsumentom i przedsiębiorstwom dostępu do nowych możliwości. Priorytetem dla Komisji Europejskiej było to, aby regulacje prawne umożliwiały dostęp do innowacyjnych usług finansowych i przede wszystkim nie przeszkadzały w korzystaniu z nowych technologii. Rozporządzenie MiCA oraz wnioski dotyczące systemu pilotażowego DLT wskazują na podjęcie konkretnych kroków przez organy.

Technologia *blockchain* jest stosowana w sektorze finansowym przede wszystkim poprzez kryptoaktywa¹³. Stały się one przedmiotem badań i dyskusji Komisji od czasu, kiedy opublikowała ona Plan działania w zakresie technologii finansowej¹⁴ w 2018 roku. Rok wcześniej doszło do gwałtownego wzrostu kapitalizacji rynkowej

¹¹ Digital finance package: Council reaches agreement on MiCA and DORA, <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2021/11/24/digital-finance-package-council-reaches-agreement-on-mica-and-dora/> (dostęp: 12.12.2022).

¹² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 23 września 2020 roku w sprawie strategii dla UE w zakresie finansów publicznych, COM(2020) 591.

¹³ Zob. szerzej: J. Czarnecki, *Prawne aspekty zastosowań technologii blockchaina na rynkach finansowych*, [w:] *Regulacje finansowe. FinTech—nowe instrumenty finansowe—resolution*, red. W. Rogowski, Warszawa 2017, s. 48; S. Nakamoto, *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (dostęp: 12.12.2022); S. Armstrong, *Bitcoin technology could take a bite out of NHS data problem*, „British Medical Journal” 361, 2018, www.bmj.com/content/361/bmj.k1996.full (dostęp: 12.12.2022).

¹⁴ Komisja Europejska, *Plan działania w zakresie technologii finansowej*, COM(2018) 109 final.

kryptoaktywów. Wówczas pod koniec roku przewodniczący wykonawczy Komisji Valdis Dombrovskis zaapelował do Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (dalej: EUNB) i Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (dalej: ESMA) o wydanie ostrzeżeń dla inwestorów. W Planie działania Komisja zwróciła się do EUNB oraz ESMA o dokonanie oceny stosowania oraz adekwatności obowiązujących regulacji dotyczących kryptoaktywów. W styczniu 2019 roku opublikowano poradę, w której stwierdzono, że pewna część kryptoaktywów była objęta regulacjami na poziomie unijnym, jednakże stosowanie przepisów w stosunku do nich bywało problematyczne, oraz wskazano, że korzystanie z technologii DLT pozostawało również skomplikowane. Ponadto organy te zwróciły uwagę na to, że większość obecnych przepisów koncentrowało się na przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Duża część kryptoaktywów nie była wówczas regulowana, a zatem nie chroniono ani konsumentów i inwestorów, ani także integralności rynku¹⁵. Przepisy dotyczące finansów cyfrowych były przyjmowane przez tylko niektóre państwa, co powodowało ich znaczną fragmentację.

Warto zwrócić uwagę na nową podgrupę kryptoaktywów, tak zwane stabilne kryptowaluty (*stablecoins*). Ich pojawienie się może spowodować zagrożenie dla stabilności finansowej, a to z powodu elementów, które służą stabilizacji ich wartości, oraz zastosowania efektów sieciowych wiążących się z promowaniem tych aktywów przez przedsiębiorstwa¹⁶.

Wobec powyższego przewodnicząca Komisji Ursula von der Leyen zwróciła uwagę na niezbędność „wspólnego podejścia z państwami członkowskimi do kryptowalut w celu zapewnienia, abyśmy wiedzieli, w jaki sposób najlepiej można wykorzystać możliwości, jakie dają kryptowaluty, a także zaradzić nowym zagrożeniom, jakie mogą one stwarzać”¹⁷. W konsekwencji w grudniu 2019 roku Komisja i Rada we wspólnym oświadczeniu przedstawiły „zobowiązanie do wprowadzenia ram, które pozwolą wykorzystać potencjalne możliwości, jakie mogą nieść ze sobą niektóre kryptoaktywa”¹⁸. Co więcej, Parlament Europejski podjął prace nad sprawozdaniem w sprawie finansów cyfrowych odnoszącym się w głównej mierze do kryptoaktywów¹⁹.

¹⁵ Szerzej o genezie rozwoju i gospodarczym znaczeniu kryptowalut między innymi M. Wnęk, *Natura prawna kryptowaluty*, Warszawa 2023, s. 1–32.

¹⁶ Grupa robocza G7 ds. stabilnych kryptowalut, *Sprawozdanie Investigating the impact of global stablecoins [Badanie wpływu globalnych stabilnych kryptowalut]*, 2019.

¹⁷ Pismo nowo wybranej przewodniczącej Ursuli von der Leyen określające zadania wiceprzewodniczącego Valdisa Dombrovskisa, 10 września 2019 roku.

¹⁸ Wspólne oświadczenie Komisji Europejskiej i Rady w sprawie stabilnych kryptowalut, 5 grudnia 2019 roku.

¹⁹ *Sprawozdanie zawierające zalecenia dla Komisji w sprawie finansów cyfrowych: pojawiające się ryzyko związane z kryptoaktywami — wyzwania w zakresie regulacji i nadzoru w obszarze usług, instytucji i rynków finansowych*, 2020/2034(INL), [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2034\(INL\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2034(INL)&l=en) (dostęp: 10.12.2022).

Konieczność uregulowania nowego sektora wiąże się również z istotnym rozwojem technologii cyfrowych, który swój szczyt osiągnął w dobie pandemii koronawirusa. Powyższy pakiet ma wpłynąć na ożywienie gospodarcze gospodarki unijnej wobec kryzysu zapoczątkowanego pandemią. W tym czasie wzrosła popularność technologicznych możliwości (na przykład bankowość internetowa). Dzięki temu utrzymany został dostęp do usług finansowych. Z tego powodu Unia Europejska powinna dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić obywatelom łatwość korzystania z nich oraz ochronę prawną w tym zakresie.

2. Cele wprowadzenia regulacji

W odpowiedzi na poruszone wcześniej kwestie Komisja Europejska postanowiła objąć regulacją prawną sektor kryptowalut. Rozporządzenie MiCA ma cztery ogólne i powiązane cele.

2.1. Pewność prawa

Pierwszy z celów nieodzownie wiąże się z pewnością prawa. Aby umożliwić rozwój rynku kryptoaktywów na obszarze Unii Europejskiej, niezbędne jest zapewnienie stabilnych ram prawnych wyrażających, jak w świetle uregulowań postrzegane są kryptoaktywa, których nie objęto obowiązującymi przepisami odnoszącymi się do usług finansowych. Dotychczas, w związku z fragmentarycznością przepisów i ich niejednorodnością, przy wszelkich działaniach należało analizować regulacje poszczególnych państw, na których terytorium ich dokonywano. Konieczne było uzyskiwanie odpowiednich zezwoleń bądź dokonywanie stosownych rejestracji. Niezależnie od powyższego konieczna była również interpretacja uregulowań unijnych odnoszących się do poszczególnych kryptoaktywów. Zwracał na to uwagę już w 2017 roku w swoich stanowiskach²⁰ ESMA, który wskazywał na wysokie koszty oraz negatywny wpływ na konkurencyjność. Dzięki nowemu rozporządzeniu ma to ulec zmianie. Rozporządzenie MiCA oraz rozporządzenie w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na DLT będą miały na celu umożliwienie tokenizacji aktywów finansowych, a także szersze zastosowanie technologii rozproszonego rejestru.

2.2. Wspieranie innowacyjności

Drugim celem jest wspieranie innowacyjności. Rozpowszechnianie rozwoju kryptoaktywów oraz zastosowania technologii rozproszonego rejestru wiąże się z wprowadzeniem bezpiecznych ram prawnych, które tym samym ułatwiają dokonywanie innowacyjnych działań oraz popierają uczciwą konkurencję.

²⁰ ESMA alerts firms involved in Initial Coin Offerings (ICOs) to the need to meet relevant regulatory requirements, ESMA50-157-828; ESMA alerts investors to the high risks of Initial Coin Offerings (ICOs), ESMA50-157-829.

2.3. Ochrona konsumentów

Trzeci z celów odnosi się do zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony konsumentów i inwestorów, a także samej integralności rynku. Warto mieć na uwadze, że kryptoaktywa, których nie objęto obowiązującymi przepisami dotyczącymi usług finansowych, powodują podobne ryzyko co bardziej znane instrumenty finansowe. Rozporządzenie ma również pomóc inwestorom w unikaniu nieuczciwych mechanizmów. Dotychczas ochrona konsumentów oraz kwestia dochodzenia odszkodowań były bardzo ograniczone, zwłaszcza jeśli transakcje zostały dokonane poza obszarem Unii Europejskiej. Zgodnie z nowymi regulacjami dostawcy usług kryptoaktywowych będą zobowiązani do przestrzegania surowych wymogów dotyczących ochrony portfeli konsumenckich, a także będą odpowiedzialni wobec inwestorów za utracę kryptoaktywa. Dzięki projektowanemu rozporządzeniu uregulowana zostanie również kwestia wszelkiego rodzaju nadużyć na rynku wiążących się z transakcjami lub usługami, w szczególności manipulacji i wykorzystywania informacji poufnych.

2.4. Zapewnienie stabilności finansowej

Czwarty wyróżniony cel to zapewnienie stabilności finansowej. Należy mieć na uwadze, że kryptoaktywa podlegają stale modyfikacjom. Niektóre z nich charakteryzują się ograniczonym zakresem. Inne, takie jak nowa kategoria, którą stanowią stabilne kryptowaluty, mogą w przyszłości zostać akceptowanymi powszechnie instrumentami o charakterze systemowym. Na rynku uwidacznia się potrzeba istnienia stabilnych walut, bowiem stanowią one zabezpieczenie przed zmianami kursów, a także wspomagają rozliczenia²¹. Rozporządzenie MiCA przewiduje zabezpieczenia, których celem jest powstrzymanie przewidywanych zagrożeń dla stabilności finansowej oraz zorganizowanej polityki pieniężnej, mogących występować w związku z wykorzystywaniem stabilnych kryptowalut.

3. Pojęcie kryptoaktywów w projektowanej regulacji

3.1. Definicje kryptoaktywów i waluty wirtualnej w prawie UE

Podstawę nowej regulacji unijnej stanowi udoskonalona siatka terminologiczna w obszarze kryptoaktywów, zastępująca dotychczasową siatkę²². Na mocy art. 3 ust. 1 rozporządzenia MiCA kryptoaktywa to cyfrowe odzwierciedlenie wartości lub praw, które można przenosić i przechowywać w formie elektronicznej z wykorzystaniem technologii rozproszonego rejestru lub podobnej technologii. Jak można zauważyć, powyższa definicja kooperuje z definicją waluty wirtualnej, za-

²¹ M. Grzybkowski, S. Bentyn, *Kryptowaluty. Dlaczego jeden bitcoin wart będzie miliony?*, Poznań 2021, s. 99.

²² A. Behan, *Waluty wirtualne jako przedmiot przestępstwa*, Kraków 2022, s. 431.

wartą w art. 3 pkt 18 dyrektywy 2015/849/UE²³, poprzez sformułowanie „cyfrowe odzwierciedlenie wartości” (ang. *digital representation of value*), pojawiające się w obydwu definicjach²⁴. Należy uznać, że jest to pojęcie niedookreślone, stwarzające pewne wątpliwości związane z interpretacją²⁵.

Uczestnikom sieci DLT mogą zostać przyznane pewne uprawnienia, również te o charakterze majątkowym. W konsekwencji kryptoaktywa mogą zostać zaakceptowane przez inne podmioty funkcjonujące na rynku i tym samym stać się, jako zarejestrowane przy wykorzystaniu zabezpieczeń kryptograficznych oraz technologii DLT, przedmiotem obrotu, w którego zakresie wiązka uprawnień związana z kryptoaktywem może przybrać postać tokena²⁶.

Regulacja prawna dotycząca emisji kryptowalut i obrotu nimi jawi się jako fragmentaryczna, bowiem występuje w porządkach prawnych poszczególnych państw. Niektóre państwa członkowskie, w tym Polska, dokonały węższej reglamentacji, odnoszącej się do usług wiążących się z wirtualnymi walutami. Zgodnie z art. 129m ustawy z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, a także niektórych innych ustaw²⁷ działalność w zakresie walut wirtualnych jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 roku — Prawo przedsiębiorców²⁸ i może być wykonywana po uzyskaniu wpisu do rejestru działalności w zakresie walut wirtualnych.

Kryptoaktywa stanowią główne zastosowanie technologii *blockchain*, a w związku z tym nierozdzielnie wiążą się z promowaniem tej technologii na terytorium Europy²⁹. Rozporządzenie MiCA w sposób kompleksowy i szczegółowy odnosi się do obszaru kryptoaktywów oraz precyzuje go. Należy zauważyć, że jest to jedynie część całego pakietu regulacji związanych z finansami cyfrowymi.

²³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20 maja 2015 roku w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.U.UE L nr 141), dalej: V dyrektywa AML.

²⁴ W. Srokosz, *Prawna regulacja kryptoaktywów, tokenów płatniczych oraz pieniądza elektronicznego w UE*, „Monitor Prawa Bankowego” 2021, nr 9, s. 54.

²⁵ *Ibidem*, s. 54.

²⁶ *Kryptoaktywa*, <https://fintech.gov.pl/index.php/pl/uknf-dla-ryнку/stanowiska-i-komunikaty/kryptoaktywa> (dostęp 12.12.2022).

²⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 593.

²⁸ Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 162 z późn. zm.

²⁹ O *blockchain* jako technologii, na której opierają się bitcoin i inne kryptowaluty, *smart contracts*, tokeny, nowoczesna energetyka, logistyka i wiele najnowszych narzędzi informatycznych — między innymi *Blockchain, inteligentne kontrakty i DAO*, red. J. Czarnecki, Warszawa 2016; D. Szostek, *Blockchain a prawo*, Warszawa 2018; W. Szpringer, *Blockchain jako innowacja systemowa*, Warszawa 2019.

Co istotne, art. 3 ust. 2 Rozporządzenia MiCA wskazuje, że „Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 121³⁰ w celu określenia elementów technicznych definicji do zmian zachodzących na rynku oraz do postępu technicznego”. Można zauważyć, że Komisja przewiduje, że kolejne zmiany technologiczne będą pociągać za sobą konieczność zmiany norm prawnych. Wobec powyższego wprowadzono możliwość niezwłocznej reakcji w celu objęcia zasięgiem zastosowania regulacji³¹.

3.2. Token płatniczy jako kryptoaktywo

Wobec przybierającego na sile rozwoju technologii *blockchain*, inteligentnych umów oraz procesu tokenizacji coraz częściej mamy do czynienia z tokenami płatniczymi. Co ważne, rozporządzenie MiCA wyróżnia kilka rodzajów kryptoaktywów, takich jak tokeny powiązane z aktywami (ang. *asset-referenced tokens*), tokeny będące pieniądzem elektronicznym / e-piędzdem (ang. *e-money tokens*) oraz tokeny użytkowe (ang. *utility token*). Na pierwszą kategorię składają się tokeny powiązane z aktywami, które mają utrzymywać stabilną wartość dzięki temu, że są powiązane z szeregiem walut będących prawnymi środkami płatniczymi, a ponadto — z co najmniej jednym towarem, z co najmniej jednym kryptoaktywem lub koszykiem takich aktywów³². Dzięki stabilnej wartości w dużej mierze są wykorzystywane przez posiadaczy jako środek płatniczy, którego celem jest nabycie towarów i usług, oraz jako środek służący przechowywaniu wartości. Druga kategoria to kryptoaktywa, które przede wszystkim traktowane są jako środek płatniczy i których wartość ma być stabilna z uwagi na to, że są powiązane tylko z jedną walutą fiat. Tym samym ich funkcja jest podobna do tej pełnionej przez pieniądź elektroniczny zgodnie z treścią art. 2 pkt 2 dyrektywy 2009/110/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniająca dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylająca dyrektywę 2000/46/WE³³. Kryptoaktywa, podobnie jak pieniądź elektroniczny, stanowią substytut monet i banknotów, dzięki któremu umożliwiające jest dokonywanie płatności³⁴. Do tokenów, które spełniają definicję regulowanego pieniądza elektronicznego, rozporządzenie MiCA nie będzie miało zastosowania. Z tego powodu warto wziąć pod rozwagę, czym według ustawodawcy unijnego różni się pieniądź elektroniczny od tokenów pieniądza elektronicznego. Warto również zwrócić uwagę na tematykę stablecoinów oraz ich regulacji praw-

³⁰ Zob. M. Rynkowski, [w:] *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz*, t. 3. Art. 223–358, red. D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel, Warszawa 2012, s. 704.

³¹ A. Behan, *op. cit.*, s. 435.

³² Szerzej: *Podstawy korzystania z walut cyfrowych*, red. K. Piech, Warszawa 2017, *passim*.

³³ Dz.U. L 267 z 10.10.2009, s. 7, zwana dalej Dyrektywą 2009/110 lub EMD2 (ang. *E-Money Directive*).

³⁴ Rozporządzenie MiCA, pkt 9, s. 20–21.

nej, gdyż to one wywarły znaczący wpływ na treść postanowień projektowanego rozporządzenia³⁵. Trzecią kategorię stanowią kryptoaktywa, które mają zapewnić dostęp cyfrowy do danego towaru lub danej usługi. Są one dostępne w technologii rozproszonego rejestru i możliwe do zaakceptowania tylko przez emitenta tokenów.

4. Kryptoaktywo a pieniądz elektroniczny

Charakter prawny kryptowalut oraz analizy, czy kryptowaluty są pieniędzmi, stanowiły niejednokrotnie przedmiot zainteresowań doktryny³⁶.

Dyrektywa 2009/110/WE wspólnie z dyrektywą 2007/64 /WE kształtującą rynek usług płatniczych stanowią podwaliny regulacji pieniądza elektronicznego na obszarze Unii Europejskiej³⁷. Zgodnie z preambułą pierwszej z nich pieniądz elektroniczny jest elektronicznym substytutem monet i banknotów, służącym dokonywaniu płatności, często na ograniczoną kwotę. Nie stanowi on instrumentu oszczędnościowego. Jak wskazano, jego definicja:

powinna obejmować pieniądz elektroniczny niezależnie od tego, czy jest on przechowywany na urządzeniu płatniczym dostępnym posiadaczowi pieniądza elektronicznego, czy też jest przechowywany zdalnie na serwerze, a posiadacz pieniądza elektronicznego zarządza nim za pośrednictwem specjalnego rachunku przeznaczonego dla pieniądza elektronicznego. Zakres tej definicji powinien być na tyle szeroki, aby nie utrudniał innowacji technologicznych oraz aby obejmował nie tylko wszystkie produkty z zakresu pieniądza elektronicznego dostępne obecnie na rynku, ale również te produkty, które mogą się pojawić w przyszłości.

Jak można zauważyć, pod względem cech najbardziej do regulowanego pieniądza elektronicznego zbliża się drugi z wymienionych rodzajów tokenów. Powszechność tokenów płatniczych wzrasta wraz z rozwojem technologii *blockchain*. W konsekwencji nie istnieją przeszkody, aby tokeny płatnicze, które emitowane są dzięki technologii *blockchain* i inteligentnych kontraktach, zostały uznane za pieniądz elektroniczny.

5. Kryptoaktywa a monopol banków centralnych na emisję pieniądza

Przejawem suwerennej władzy państwa jest suwerenność monetarna³⁸ (ang. *monetary stability*). W jej ramach banki centralne emitują banknoty i monety, któ-

³⁵ W. Srokosz, *Prawna regulacja kryptoaktywów...*, s. 57.

³⁶ Szerzej: J.J. Szczerbowski, *Lex Cryptographia. Znaczenie prawne umów i jednostek rozliczeniowych opartych na technologii blockchain*, Warszawa 2018, s. 60.

³⁷ Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz. U. UE. L. z 2007 r. Nr 319, str. 1 z późn. zm.)

³⁸ Zob. więcej o suwerenności monetarnej: R.M. Lastra, *International Financial and Monetary Law*, Oxford 2015, s. 14 n.

re są uznawane za prawne środki płatnicze³⁹. Zasadniczo tylko banknoty i monety traktuje się jako pieniądze w sensie prawnym⁴⁰.

System kryptoaktywów dąży do powszechności. Ich twórcy często wyrażają chęć zastąpienia bądź wyeliminowania prawnych środków płatniczych emitowanych przez banki centralne⁴¹. W przeciwieństwie do prawnych środków płatniczych kryptoaktywa mają charakter globalny, to jest ponadpaństwowy, i istnieje swoboda w korzystaniu z nich do nabywania dowolnych dóbr i usług⁴².

Wirtualne waluty są postrzegane przez banki centralne w rygorystyczny sposób. Banki te trzymają pieczę nad suwerennością monetarną kraju, a także monopolem emisyjnym. Pomimo znacznego rozwoju kryptowalut i wzrostu ich popularności obecnie żadna z nich nie zagraża uregulowanym prawnie środkom płatniczym⁴³. Jak już wspomniano wcześniej, w ostatnim czasie uwagę zwracają stablecoiny. Można zdefiniować je jako cyfrowe jednostki wartości, które nie są formą żadnej określonej waluty lub jej koszyka i które opierają się na zestawie narzędzi stabilizacyjnych w celu zminimalizowania wahań ich ceny w stosunku do takiej waluty lub takich walut⁴⁴. W wydanej opinii Europejski Bank Centralny (dalej: EBC) wyraża swoje obawy w związku ze wzrostem popularności nowego środka płatniczego⁴⁵. Niezależnie od powyższego, są podejmowane prace nad możliwością zastosowania technologii rozproszonego rejestru przez banki centralne w celu emisji środków płatniczych o walorze prawnego środka płatniczego. EBC zapowiada możliwość emisji cyfrowego euro. Stwierdza, że:

cyfrowe euro byłoby nadal euro: jak banknoty, ale w formie cyfrowej. Byłaby to elektroniczna forma pieniądza emitowana przez Eurosystem i dostępna dla wszystkich obywateli i firm. Cyfrowe euro nie zastąpiłoby gotówki, lecz raczej ją uzupełniało. Eurosystem będzie nadal zapewniał dostęp do gotówki euro w całej strefie euro⁴⁶.

EBC zastrzega jednak, że w przypadku zastosowania technologii *blockchain* do emisji cyfrowego euro technologia ta byłaby całkowicie poddana kontroli⁴⁷.

³⁹ S. Bala, T. Kopyściański, W. Srokosz, *Kryptowaluty jako elektroniczne instrumenty płatnicze bez emitenta*, Wrocław 2016, s. 135.

⁴⁰ Zob. szerzej: J. Górniak, *My i nasze pieniądze. Studium postaw wobec pieniądza*, Kraków 2000, s. 18 n.

⁴¹ S. Bala, T. Kopyściański, W. Srokosz, *op. cit.*, s. 135.

⁴² *Ibidem*, s. 136.

⁴³ W. Srokosz, *Technologia rozproszonego rejestru (DLT) na rynku finansowym z uwzględnieniem wybranych zagadnień prawnych*, „Monitor Prawa Bankowego” 2021, nr 6, s. 51.

⁴⁴ Zob. European Central Bank, *Stablecoins: Implications for monetary policy, financial stability, market infrastructure and payments, and banking supervision in the euro area*, Occasional Paper Series, 247, 2020, s. 7 n.

⁴⁵ Opinion of the European Central Bank of 19 February 2021 on a proposal for a regulation on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937, 2020/0265 (COD).

⁴⁶ *Cyfrowe euro*, https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.pl.html (dostęp 13.12.2022).

⁴⁷ Zob. European Central Bank, *Report on digital euro*, October 2020, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf#page=37 (dostęp: 14.12.2022).

Ponadto EBC w swoim komunikacie⁴⁸ wskazuje jednoznacznie, że kryptoaktywa nie spełniają trzech wyodrębnianych w prawie funkcji pieniądza, to jest nie są wiarygodnym środkiem wymiany, narzędziem przechowywania wartości ani jednostką rozliczeniową. Ponadto żadna instytucja państwowa nie stoi za tymi aktywami ani nimi nie zarządza. EBC deklaruje również, że nawet stablecoiny nie wykazują deklarowanej stabilności, a jedyną gwarancją tego może być obietnica złożona przez prywatną firmę. Bank ten widzi wymogi dzisiejszych czasów i za potrzebowanie na cyfrowe euro, stara się więc powziąć działania w tym kierunku.

6. Wnioski końcowe

Przeprowadzone w ramach niniejszego artykułu badania prowadzą do wniosku, że technologia rozproszonego rejestru jest coraz szerzej wykorzystywana na rynku finansowym, co skutkuje pojawianiem się nowych usług finansowych, a także instytucji finansowych. Wzrastająca liczba regulacji prawnych w omawianym zakresie powoduje, że wyróżnieniu uległ nowy sektor rynku finansowego, to jest „sektor kryptoaktywów” rozumiany jako zorganizowana w ramach rynku finansowego UE według pewnych zasad całość, której elementami są działające w ramach UE w danym czasie podmioty świadczące usługi z zakresu kryptowalut i finansów cyfrowych oraz regulacje prawne ich dotyczące. Podjęcie działań przez ustawodawcę na szczeblu unijnym to odpowiedni krok w przyszłość. Wprowadzenie regulacji prawnych w zakresie finansów cyfrowych doprowadzi do przemodelowania unijnego kształtu ustawodawstwa dotyczącego wirtualnych aktywów i strategicznych aspektów, które będzie obejmował pakiet aktów prawnych. Będzie służyło to wsparciu oraz rozpowszechnieniu innowacyjności obszaru walut wirtualnych. Wprowadzenie przepisów prawnych bezsprzecznie pomoże w rozwoju kryptoaktywów. Istniejące dotychczas luki interpretacyjne powodowały niepewność w obszarze prawa, ale i niepewność gospodarczą. Harmonizacja przepisów na poziomie Unii Europejskiej, które wiążą na obszarze Europejskiego Obszaru Gospodarczego, umożliwi ochronę konsumentów oraz inwestorów, a to między innymi dzięki wprowadzeniu nadzoru nad tym obszarem. Nadzór nad finansami cyfrowymi wcześniej nie był uregulowany kompleksowo, a skupiał się przede wszystkim na obszarze prania pieniędzy. Dzięki uregulowaniu sektora kryptoaktywów zniknie pustka legislacyjna na tym obszarze. Innym ważnym aspektem dla inwestorów jest uproszczenie procedur związanych z uzyskaniem paszportu unijnego dla podmiotów uzyskujących licencję w danym kraju Unii Europejskiej. Na podstawie rozporządzenia MiCA przedmiotowa licencja będzie „paszportowa”, co umożliwi aktywność w innym państwie człon-

⁴⁸ *Cyfrowe euro i istotne znaczenie pieniądza banku centralnego*, https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/html/digital_euro_central_bank_money.pl.html (dostęp: 18.12.2022).

kowskim bez potrzeby uzyskiwania zgody lub dodatkowych licencji od władz poszczególnych państw.

Z pewnością wyzwaniem dla polskich organów będzie dostosowanie polskiego porządku prawnego do wymagań planowanych w rozporządzeniu MiCA. Ważne będzie ponadto wypracowanie wykładni przepisów oraz pochylenie się nad samym pojęciem kryptoaktywów i różnych rodzajów tokenów i ustalenie, co obejmuje ich zakres. Powiązania między nimi będą miały istotny wpływ na stosowanie regulacji prawnych.

Nowe technologie stale ulegają modyfikacjom. Pojawiają się innowacyjne możliwości ich wykorzystania. To dobry moment na uregulowanie kwestii prawnych związanych z finansami publicznymi. Pakiet regulacji dotyczących finansów cyfrowych niewątpliwie stanowi odpowiedź na rozwój nowych technologii. Rozporządzenie MiCA jawi się jako najbardziej kompleksowe, jeśli wziąć pod uwagę obecnie istniejące regulacje dotyczące kryptoaktywów.

Bibliografia

- Bala S., Kopyściański T., Srokosz W., *Kryptowaluty jako elektroniczne instrumenty płatnicze bez emitenta*, Wrocław 2016.
- Behan A., *Waluty wirtualne jako przedmiot przestępstwa*, Kraków 2022.
- Blockchain, inteligentne kontrakty i DAO*, red. J. Czarnecki, Warszawa 2016.
- Górniak J., *My i nasze pieniądze. Studium postaw wobec pieniądza*, Kraków 2000.
- Grzybkowski M., Bentyn S., *Kryptowaluty. Dlaczego jeden bitcoin wart będzie miliony?*, Poznań 2021.
- Lastra R.M., *International Financial and Monetary Law*, Oxford 2015.
- Piotrowska A., *Bitcoin a definicja i funkcje pieniądza*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia” 48, 2014, nr 3.
- Podstawy korzystania z walut cyfrowych*, red. K. Piech, Warszawa 2017.
- Regulacje finansowe. FinTech—nowe instrumenty finansowe—resolution*, red. W. Rogowski, Warszawa 2017.
- Rynkowski M., [w:] *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz*, t. 3. Art. 223–358, red. D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel, Warszawa 2012.
- Srokosz W., *Prawna regulacja kryptoaktywów, tokenów płatniczych oraz pieniądza elektronicznego w UE*, „Monitor Prawa Bankowego” 2021, nr 9.
- Srokosz W., *Publicznoprawne ograniczenia kryptowalut*, [w:] *Jednostka wobec działań administracji publicznej*, red. E. Ura, E. Feret, S. Pieprzny, Rzeszów 2016.
- Srokosz W., *Technologia rozproszonego rejestru (DLT) na rynku finansowym z uwzględnieniem wybranych zagadnień prawnych*, „Monitor Prawa Bankowego” 2021, nr 6.
- Strzelbicki M., *Kryptowaluty jako przedmiot działalności gospodarczej — wybrane uwagi*, [w:] *Państwo a przedsiębiorca — aktualne wyzwania*, red. A. Borkowski, W. Małecki, Wrocław 2020.
- Szczerbowski J.J., *Lex Cryptographia. Znaczenie prawne umów i jednostek rozliczeniowych opartych na technologii blockchain*, Warszawa 2018.
- Szostek D., *Blockchain a prawo*, Warszawa 2018.
- Szpringer W., *Blockchain jako innowacja systemowa*, Warszawa 2019.
- Wnęk M., *Natura prawna kryptowaluty*, Warszawa 2023.

Źródła internetowe

- Cyfrowe euro, https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.pl.html.
- Cyfrowe euro i istotne znaczenie pieniądza banku centralnego, https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/html/digital_euro_central_bank_money.pl.html
- Digital finance: agreement reached on European crypto-assets regulation (MiCA), <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/30/digital-finance-agreement-reached-on-european-crypto-assets-regulation-mica/>.
- Digital finance package: Council reaches agreement on MiCA and DORA, <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2021/11/24/digital-finance-package-council-reaches-agreement-on-mica-and-dora/>.
- European Central Bank, *Raport on digital euro*, October 2020, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf#page=37.
- Kryptoaktywa, <https://fintech.gov.pl/index.php/pl/uknf-dla-rynku/stanowiska-i-komunikaty/kryptoaktywa>.

Akty prawne i komunikaty

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20 maja 2015 roku w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.U.UE L nr 141).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniająca dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylająca dyrektywę 2000/46/WE (Dz.U. L 267 z 10.10.2009).
- Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE.
- ESMA alerts firms involved in Initial Coin Offerings (ICOs) to the need to meet relevant regulatory requirements, ESMA50-157-828;
- ESMA alerts investors to the high risks of Initial Coin Offerings (ICOs), ESMA-50-157-829.
- European Central Bank, *Stablecoins: Implications for monetary policy, financial stability, market infrastructure and payments, and banking supervision in the euro area*, „Occasional Paper Series” 247, 2020.
- Grupa robocza G7 ds. stabilnych kryptowalut, Sprawozdanie *Investigating the impact of global stablecoins [Badanie wpływu globalnych stabilnych kryptowalut]*, 2019.
- Komisja Europejska, *Plan działania w zakresie technologii finansowej*, COM(2018) 109 final.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 23 września 2020 roku w sprawie strategii dla UE w zakresie finansów publicznych, COM(2020) 591.
- Opinion of the European Central Bank of 19 February 2021 on a proposal for a regulation on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937, 2020/0265 (COD).
- Pismo nowo wybranej przewodniczącej Ursuli Von der Leyen określające zadania wiceprzewodniczącego Valdisa Dombrovskisa, 10 września 2019 roku.
- Projekt Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywy 2006/43/WE, 2009/65/WE, 2009/138/WE, 2011/61/UE, 2013/36/UE, 2014/65/UE, (UE) 2015/2366 i (UE) 2016/2341, COM(2020) 596 final.

- Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie operacyjnej odporności cyfrowej sektora finansowego i zmieniającego rozporządzenia (WE) nr 1060/2009, (UE) nr 648/2012, (UE) nr 600/2014 oraz (UE) nr 909/2014, COM(2020) 595 final.
- Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rynków kryptoaktywów i zmieniającego dyrektywę (UE) 2019/1937, COM/2020/593 final.
- Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru, COM(2020) 594 final, obecnie już uchwalone Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/858 z dnia 30 maja 2022 roku w sprawie systemu pilotażowego na potrzeby infrastruktur rynkowych opartych na technologii rozproszonego rejestru, a także zmiany rozporządzeń (UE) nr 600/2014 i (UE) nr 909/2014 oraz dyrektywy 2014/65/UE, Dz.Urz. UE L Nr 151 z 2022 r.
- Sprawozdanie zawierające zalecenia dla Komisji w sprawie finansów cyfrowych: pojawiające się ryzyko związane z kryptoaktywami — wyzwania w zakresie regulacji i nadzoru w obszarze usług, instytucji i rynków finansowych, 2020/2034(INL), [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/po/pups/ficheprocedure.do?reference=2020/2034\(INL\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/po/pups/ficheprocedure.do?reference=2020/2034(INL)&l=en).*
- Ustawa z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 593 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku — Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 162 z późn. zm.).
- Wspólne oświadczenie Komisji Europejskiej i Rady w sprawie stabilnych kryptowalut, 5 grudnia 2019 roku.